

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 8. november 2009
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2009-792-0971
Dok.: FRM40938

Hermed sendes endelig besvarelse af spørgsmål nr. 976 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 30. juni 2009. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Karina Lorentzen Dehnhardt (SF).

Brian Mikkelsen

/

Lars Hjortnæs

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 976 fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del):

”Ministeren bedes kommentere på forlydende om, at tiltalte i straffesager vælger advokater fra for ikke at ifalde en stor gæld som følge af straffesagsomkostninger, jf. artiklen "Flere i retten uden advokat" fra Nordjyske.dk den 29. juni 2009.”

Svar:

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet indhentet udtalelser fra Rigsadvokaten og Domstolsstyrelsen.

Rigsadvokaten har oplyst følgende:

”1. Det følger af retsplejelovens § 731, stk. 1, at beskikkelse af en forsvarer i en lang række straffesagstyper er obligatorisk og således ikke kan fravælges af den sigtede eller tiltalte. Dette gælder f.eks. i sager, hvor domsmænd eller nævninge medvirker, hvilket typisk vil være i sager, hvor der bliver spørgsmål om højere straf end bøde, og den sigtede ikke erkender det strafbare forhold. Beskikkelse af en forsvarer er ligeledes obligatorisk, når f.eks. en sigtet bliver fremstillet for retten med henblik på varetægtsfængsling eller opretholdelse af en anholdelse.

I andre tilfælde end dem, der er nævnt i retsplejelovens § 731, kan der endvidere, såvel før som efter at der er rejst tiltale, beskikkes en offentlig forsvarer for sigtede, når retten efter sagens beskaffenhed, sigtedes person eller omstændighederne i øvrigt anser det for ønskeligt, og sigtede ikke selv har skaffet sig bistand af en forsvarer, jf. retsplejelovens § 732, stk. 1. En begæring om beskikkelse af en offentlig forsvarer kan fremsættes såvel af sigtede som af politiet, jf. § 732, stk. 2, 1. pkt.

Spørgsmålet om fravalg af forsvarer vil – bortset fra i bødesager – normalt kun blive aktuelt i forbindelse med tilståelsessager, der behandles efter reglen i retsplejelovens § 831.

Efter retsplejelovens § 831, stk. 1, kan en straffesag afgøres som en tilståelsessag, såfremt den sigtede i et retsmøde afgiver en uforbeholden tilståelse, og tilståelsens rigtighed bestrykes ved de i øvrigt foreliggende oplysninger. Det er endvidere en betingelse, at sigtede og anklageren samtykker i sagens behandling som en tilståelsessag, og at retten ikke finder det betænkeligt at afgøre sagen uden hovedforhandling.

Den sigtede skal, inden den pågældende afgiver sit samtykke til sagens behandling som en tilståelsessag, tilbydes at få be-

skikket en forsvarer, jf. retsplejelovens § 831, stk. 4. I praksis bliver den sigtede allerede i forbindelse med indkaldelsen til retsmødet gjort bekendt med muligheden for at få beskikket en forsvarer, og dommeren vil under retsmødet normalt spørge den sigtede, om den pågældende ønsker beskikket en forsvarer.

2. I straffesager, der forfølges af det offentlige, udredes omkostningerne ved sagens behandling, herunder udgifterne til en beskikket forsvarer, af det offentlige, jf. retsplejelovens § 1007, stk. 1. En sigtet skal således ikke selv afholde udgifter til den beskikkede forsvarer under straffesagens behandling.

Finder retten imidlertid den sigtede skyldig i den rejste tiltale, har den pågældende som udgangspunkt pligt til at erstatte det offentlige de nødvendige udgifter, som er medgået til sagens behandling, herunder salæret til den beskikkede forsvarer, jf. retsplejelovens § 1008, stk. 1.

3. Rigsadvokaturen er ikke i besiddelse af nærmere oplysninger om antallet af straffesager, hvor en sigtet eller tiltalt har fravalgt en forsvarsadvokat.

Rigsadvokaturen har imidlertid til belysning af den problemstilling, der omtales i spørgsmålet, anmodet tre udvalgte politikredse (Københavns Politi, Nordjyllands Politi og Østjyllands Politi) om en udtalelse om, hvorvidt det er politikredsens generelle indtryk, at den tiltalte i straffesager – uden for de tilfælde, hvor forsvarerbeskikkelse er obligatorisk – fravælger forsvarerbeskikkelse af økonomiske årsager.

Københavns Politi har bl.a. oplyst, at det er Københavns Politis generelle indtryk, at forsvarerbeskikkelse ikke fravælges af økonomiske årsager. Mange sigtede fravælger en forsvarer, hvilket efter Københavns Politis opfattelse sker, fordi de sigtede på grund af deres erkendelse anser forsvarerbeskikkelse for unødvendig og ønsker sagen afgjort med det samme uden at afvente forsvarerbeskikkelse. Det forekommer således kun i ganske få tilfælde, at der gives udtryk for, at fravalg af forsvarer sker af økonomiske grunde.

Tilsvarende har Nordjyllands Politi oplyst, at det ikke generelt er indtrykket, at forsvarerbeskikkelse fravælges af økonomiske årsager, men at det naturligvis ikke kan udelukkes, at der hos enkelte sigtede eller tiltalte indgår økonomiske overvejelser ved afgørelsen af, om man ønsker beskikket en advokat. Det generelle indtryk er imidlertid, at de sigtede og tiltalte foretager en nøgtern vurdering af deres sags omfang og af dens mulige konsekvenser for dem, og at de pågældende, såfremt de herefter er af den opfattelse, at juridisk bistand vil være fornuftig, vælger at få beskikket en forsvarer.

Østjyllands Politi har ligeledes oplyst, at det ikke er det generelle indtryk, at en forsvarer fravælges af økonomiske grunde. Der er dog i enkelte tilfælde givet udtryk for, at en forsvarer er fravalgt af økonomiske grunde. I disse tilfælde har sigtede eller tiltalte haft en anstrengt økonomi sammenholdt med, at det strafbare forhold var erkendt, eller at straffen, som eksempelvis ved spirituskørsel, var takstmæssig. Det fremgår endvidere af udtalelsen fra Østjyllands Politi, at det er det generelle indtryk, at politiet og retten er opmærksomme på reglen i retsplejelovens § 732 om muligheden for at beskikke en forsvarer, hvis sagens omstændigheder giver anledning hertil.

På baggrund af ovenstående er det således ikke rigsadvokatens indtryk, at sigtede eller tiltalte i straffesager generelt fravælger forsvarerbeskikkelse af økonomiske årsager. Hertil kommer, at der som nævnt efter retsplejelovens § 732 vil kunne beskikkes en forsvarer for sigtede, når retten efter sagens beskaffenhed, sigtedes person eller omstændighederne i øvrigt anser det for ønskeligt, og sigtede ikke selv har skaffet sig bistand af en forsvarer.

Jeg finder på den baggrund ikke, at der er behov for at iværksætte en særlig indberetningsordning på området.”

Domstolsstyrelsen har oplyst følgende:

”Domstolsstyrelsen kan oplyse, at styrelsen ikke er i besiddelse af oplysninger om, i hvor mange tilfælde tiltalte har fravalgt en forsvarer. Styrelsen har derfor heller ikke oplysninger om, hvilke årsager der kan være til, at tiltalte fravælger en forsvarer.

Domstolene registrerer derimod, i hvor mange straffesager der har været tilknyttet en forsvarer i en straffesag, jf. nedenstående oversigt for 2007 og 2008.

Brugen af forsvarer i afsluttede straffesager ved byretterne i 2007 og 2008

	Afsluttede sager i alt	heraf med forsvarer	heraf uden forsvarer	Pct. med forsvarer
<i>2007</i>				
Sager med domsmænd	13.679	13.433	246	98,2
Sager uden domsmænd	77.229	3.867	73.362	5,0
Nævningesager				
Tilståelsessager	11.066	7.245	3.821	65,5
<i>2008</i>				
Sager med domsmænd	12.727	12.515	212	98,3
Sager uden domsmænd	78.223	3.664	74.559	4,7
Nævningesager	141	133	8	100,0
Tilståelsessager	9.743	6.252	3.491	64,2

Note 1: Det blev først muligt fra 1. januar 2008 at føre sager ved byretterne som nævningesager.

Note 2: En rundringning til byretterne har vist, at de nævningesager, hvor tiltalte ikke er registreret med forsvarer, er sluttet som nævningesager og i stedet afviklet som domsmandssager. Tiltalte har da haft en forsvarer under domsmandssagen.

Som det kan ses af oversigten, er der kun sket en mindre ændring i antallet af straffesager, hvor der har været tilknyttet en forsvarer, fra 2007 til 2008.

Hvis man i sager med domsmænd ser bort fra sager, der er "sluttet til politiet" på et tidligt tidspunkt, inden der er beskikket en forsvarer i sagen, har der medvirket forsvarer i alle sager med domsmænd, hvor der er afsagt dom. Når en sag "sluttes til politiet", er der tale om, at tiltalte har betalt det bødeforelæg, som politiet har fremsendt, eller at tiltalte har tilstået over for politiet på et tidspunkt, hvor politiet har sendt sagen til retten.

Derimod har der kun i ca. 5 pct. af sagerne uden domsmænd været tilknyttet en forsvarsadvokat. Det skyldes, at sager uden domsmænd typisk er mindre sager, f.eks. bødesager, hvor tiltalte ofte ikke møder op.

Knap halvdelen af sager uden domsmænd afgøres ved udeblivelsesdom og lidt over 1/3 af sagerne uden domsmænd sluttet til politiet.

Sager uden domsmænd kan dog også være sager om spirituskørsel eller sager om betinget frakendelse af kørekort. Det er formentlig i disse mere indgribende sager uden domsmænd, hvor retten samtidig afsiger dom (dvs. hvor sagen ikke sluttet til politiet eller trækkes tilbage), at tiltalte har valgt at have en forsvarer.

I alle nævningesager har der været anvendt forsvarer.

I knap 2/3 af tilståelsessagerne har der været tilknyttet forsvarer. I en stor del af tilståelsessagerne – ca. 30 pct. – er sagerne sluttet til politiet eller trukket tilbage af politiet. Når sagen på et tidligt tidspunkt sluttet til politiet eller den trækkes tilbage, er en forsvarer normalt ikke nødvendig. Dette kan f.eks. ske, hvis anklagemyndigheden alligevel ikke mener, at der er grundlag for at gennemføre straffesagen, eller hvis anklagemyndigheden har en formodning om, at tiltalte tilstår, men i retten i stedet erklærer sig ikke-skyldig. Tilståelsessagen bliver i det sidste tilfælde lukket, og sagen i stedet rejst som en domsmandssag. En eventuel forsvarer registreres i det tilfælde ikke under tilståelsessagen, men under den efterfølgende domsmandssag."

Justitsministeriet kan henholde sig til det, der er anført af Rigsadvokaten og Domstolsstyrelsen.